

«Eşek» diýip geçäýme!

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

"Eşek" diýip geçäýme! «EŞEK» DIÝIP GEÇÄÝME!

Soñky günleriň iň köp okalýan habarlarynyň sözbaşysy şeýle:
«Eşekler halas edildi!»

Şanlyurfanyň Siwerek etrabynda garyň aşagynda galyp, tasdan doňup öлere gelen baş sany eşegiň gözgyny ýagdaýy ýewropa habar beriş serişdelerinde giňden ýer aldy. Eşek Ýewropa ýurtlarynda örän seýrek duş gelýän haýwan. Şonuň üçin olar gowy görülyär... Birnäçe haýwanat bagynda ýolbars, gaplaň, pil ýaly haýwanlaryň ýany bulen eşegem görkezilýär. Tomaşaçylar olary synlanda, esasan naşyja gözlerini owadan görýärler. Doňup öлere gelen başbicäre eşegiň fotosuratlary diñe ýurdumyzyň däl, Ýewropadaky haýwan söýüjileri-de gynandyrdy.

* * *

13-nji dekabrda Şanlyurfanyň Siwerek etrabyň Karlyk obasynyň golaýynda taşlanyp gidilen ýerinde endam-janlary gar bilen örtülen ýagdaýda baş sany eşege hossar çykan işewür Jewat Korkmaz Siweregىň kaýmakamy Hamza Erkala jaň edip:
— Yoldaş kaýmakam, eşekleri maňa beriň. Olary ölümे terk

etmäliň. Meniň Tekirdagda mülk ýerim bar. Şol ýerde gül ýaly bolar giderler – diýyär.

Kaýmakamyň razylygy bilen eşekleri Tekirdagyň Şarköý obasyndaky mülküne äkiden işewür häzir olara «çaga» ýaly seredýär.

Bäs eşegiň ömründe bir gezek bagty getirdi!

* * *

«Eşek» diýip geçäýmäň...

Eşegiň edebiýatymyza-da, dilimiň baýlaşmagyna-da uly goşandy bardyr.

Eziz Nesiniň eşek temaly, iňňän täsirli birnäçe hekaýasy bar.

Meniň özümem eşek hakda azyndan üç-dört hekaýa-ha ýazandyry...

Wagty gelende size şol hekaýalarymdan mysallar bererin.

Hemmesi biri-birinden täsin, sapak alarlykly kyssalar!

Häzirlıkce diňe içinde «eşek» sözünüň geçýän nakyllaryndan we aýtgylaryndan käbir mysallary bereýin.

Üstünde mazaly oýlanylسا, hemmesi-de şu günümüz üçin aýry-aýry signallary berýär:

* * *

- Eşeklik-dä bü...
- Eşeklik pul bilen däl-ä...
- Düşündik how, eşek däl biz!
- Eşegiň guýrugy ne uzady, ne gysgaldy!
- Ölme eşegim – ýaz geler!
- Ölen eşegiň bahasyna...
- Eşegem şol bir çukura iki gezek düşenok!!
- Eşek bolsaň, gaňña uran köp bolar!
- Eşegi ýuki bilen äkidýärler!
- Men eşek ýaly işleýärin...
- Eşek şerbeti näbilsin?
- Biz bärde eşegiň kellesimi?
- Eşek henegini etme!
- Eşekden düşen garpyza döndi!
- Eşek jennetine gidersiň!

– Eşegini urmadyk gaňnasyny urar.
– Bulary eşek suwdan gelýänçä urmaly!
Mysallary näçe köpeltseň köpeldip oturmaly... Diýmek, eşek edebiýatymyza-da, dilimiziň baýlaşmagyna-da kömek eden gymmatly haýwandyr!

• **Sokratyň ölümi**

Ýurдумызда кän ýyllar bări dowam edip gelýän syýasy dawa-jenjeller jemgyýeti ikä böldi diýen ýaly...

Adamlarymyzyň bir bölegi bu dawalary dogry hasaplaşa, galan bölegi-de ýerliksiz hasaplap, «Wyždanlarymyz szylaýar!» diýýär.

Taryhda syýasy dawalar köp bolupdyr. Şol dawalaryň iñ meşhury 2400 ýyl mundan öñ Afinyda bolup geçen «Sokratyň dawasydyr».

Halkyň eý görýän filosofy Sokrat agalyk ediji synpyň kazylary tarapyndan awy içirlip öldürilipdir.

Sokrat ölüm permanynyň okalandygyna garamazdan sowukganlylygyny ýitirmändir, kazyýetiň kararyny adalatsyz hasaplan filosofyň aýaly nägilelik bildiripdir:

– Zalym kazylar seni ölüme höküm etdiler!

Sokrat parahat jogap beripdir:

– Wagt hem olary ölüme höküm eder!

Aýaly ýene nägileligini bildirip, yzlapdyr:

– Onyň dogry, seni bigünä halyňa ölüme höküm etdiler!

Sokrat:

– Günäli bolup ölüme höküm etseler mundan gowy bolarmydy? – diýip, sowukganlylyk bilen öñünde goýlan awyny içip, ölüme gidýär!

Sokraty öldüren afinyly kazylary wagt syldy-süpürdi, ýok etdi, hiç hili yzy-eseri galmady. Emma Sokrat pikirleri bilen häzirem ýaşaýar.

• **HENEK: Janly balyk...**

Köçeden geçip barýan balykçy: «Janly balyk bar!» diýip, gaty sesi bilen gygyrypdyr.

Madam Marika penjireden kellesini çykaryp:

– Balykçy! Balyklaryň täzemi? – diýip sorapdyr.

Balykçy:

– Eşdeňokmy, madam? Janly balyk diýýän-ä!.. – diýip, gaharlanjak bolýar.

Madam Marika:

– Nämä gaharlanýaň, köşek? – diýýär. – Seret, menem janly, ýöne täze däl-ä?..

• **Günüň sözi**

Her faraonyň bir Musasy bardyr!

Rahmi TURAN.

«SÖZCÜ» gazeti, 16.12.2013 ý. Publisistika